

BO‘LAJAK OFITSERLARDA MA’NAVIY-AXLOQIY FAZILATLARNI NAMOYON BO‘LISHI ILMIY-PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Dotsent: Abduganiev Shuxrat Abdug‘ani o‘g‘li

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va aloqa harbiy instituti

Annotatsiya: Maqolada muhim ilmiy-pedagogik muammo bo‘lgan bo‘lajak ofitserlarda ma’naviy-axloqiy fazilatlarining namoyon bo‘lishi batafsil yoritilgan bo‘lib, ushbu muammoni hal qilishda ta’lim jarayoniga axloqiy va ma’naviy jihatlarning integratsiyasi ko‘rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: ma’naviy-axloqiy fazilatlar, ma’naviy-axloqiy xislatlar, axloqiy masalalar, o‘quv jarayoni, ma’naviy kamolot, yuksak ma’naviyat, oliy harbiy ta’lim muassasalari, harbiy xizmatchilar, milliy meros, ezgulik, rahmdillik va an’analar.

Annotation: The article describes in detail the manifestation of spiritual and moral qualities in future officers, which is an important scientific and pedagogical problem; in solving this problem, the integration of moral and spiritual aspects in the educational process is considered.

Key words: spiritual and moral qualities, spiritual and moral qualities, moral issues, educational process, spiritual maturity, high spirituality, higher military educational institutions, military personnel, national heritage, goodness, compassion and traditions.

Аннотация: В статье подробно описана проявление духовно-нравственных качеств у будущих офицеров которая является важной научно-педагогической проблемой, при решении этой проблемы рассмотрены интеграции морально-духовных аспектов в образовательном процессе.

Ключевые слова: духовно-нравственные качества, духовно-нравственные качества, вопросы нравственности, образовательный процесс, духовная зрелость, высокая духовность, высшие военные учебные заведения, военнослужащие, национальное наследие, добро, сострадание и традиции.

Bo‘lajak ofitserlarda ma’naviy-axloqiy fazilatlarining namoyon bo‘lishi muhim ilmiy-pedagogik muammodir, chunki bu fazilatlar kasbiy mahorat, yetakchilik

qobiliyati va xizmat vazifalarini bajarish samaradorligini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Ushbu muammoni hal qilish axloqiy va ma'naviy jihatlarni bo'lajak ofitserlarning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvini o'z ichiga oladi, bu ham nazariy, ham amaliy jihatdan kompleks yondashuvni talab qiladi.

Nazariy darajada ma'naviy-axloqiy xislatlar deganda harbiylik kasbi nuqtai nazaridan nimani anglatishini aniqlash muhim ahamiyatga yega. Bunday fazilatlarga halollik, or-nomus, burch, mas'uliyat, hamdardlik, o'z mamlakati va tarixini hurmat qilish, shuningdek, uning manfaatlarini himoya qilishga tayyorlik kiradi. Adolat, mehr-oqibat, boshqalarning huquq va yerkinliklarini hurmat qilish kabi umuminsoniy qadriyatlarni hisobga olish ham muhimdir.

Nazariy modellarni ishlab chiqish motivatsiya, shaxsiy o'sish va hissiy intellektni rivojlantirish masalalarini o'rganishni o'z ichiga olishi kerak. Bo'lajak ofitserlarning kasbiy o'zini o'zi anglashi va o'zini o'zi boshqarishiga ma'naviy-axloqiy tarbiyaning ta'sirini tahlil qilish muhim jihatdir.

Uslubiy darajada ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan turli pedagogik texnologiya va usullarni ishlab chiqish va sinab ko'rish zarur. Bunday texnikalar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

Axloqiy jihatdan asoslangan qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish uchun vaziyat usullari va vaziyatni tahlil qilish.

Muhokama klublari va dolzarb axloqiy masalalar bo'yicha bahslar tashkil yetish.

Axloqiy fazilatlarning namoyon bo'lishini talab qiladigan professional vaziyatlarni simulyatsiya qilish uchun o'yin texnologiyalaridan foydalanish.

Tajribali ofitserlar o'z bilimlari va hayotiy tajribasini yosh kursantlarga o'rgatadigan murabbiylik va murabbiylik dasturlarini ishlab chiqish.

Ko'ngillilik va jamoat xizmati yelementlarini o'quv jarayoniga integratsiya qilish.

Amaliy amaliyotga tatbiq yetish uchun ishlab chiqilgan metodlarni harbiy ta'lim muassasalarining o'quv jarayoniga joriy yetishni ta'minlash, shuningdek, ularni sinovdan o'tkazish va samaradorligini baholash zarur. Bu o'qituvchilar, psixologlar, murabbiylar va kursantlar o'rtasidagi yaqin hamkorlikni, shuningdek, olingan natijalar

asosida ta'lim dasturlarini tahlil qilish va tuzatishni o'z ichiga oladi.

Bo'lajak ofitserlarda ma'naviy-axloqiy fazilatlarni namoyon yetishning ilmiy-pedagogik muammosini hal qilish nazariy ishlanma, uslubiy tayyorgarlik va amaliyotga tatbiq yetish o'rtasida tizimli yondashuv va o'zaro hamkorlikni taqozo yetadi. Bu nafaqat yuqori malakali mutaxassislarni shakllantirish, balki o'z Vatani va jamiyatiga samarali xizmat qilishga qodir shaxsni tarbiyalashni ham ta'minlaydi.

Kishilik jamiyati rivojining shaxs ma'naviy kamolotiga ta'siri barcha zamonlarda turli mutafakkirlar va mutaxassislar tomonidan bisyor o'rganib kelingan. Chunki insoniyat sivilizatsiyasi taraqqiyoti bilan shaxs ma'naviy kamoloti o'rtasida o'ziga xos dialektik aloqadorlik mavjud. Biroq bu dialektik aloqadorlik turli zamonlarda turli tarzda namoyon bo'ladi. O'z iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ma'naviy-madaniy xususiyatlariga ko'ra mutlaqo o'zgacha fenomenal jarayon bo'lmish hozirgi zamon sivilizatsiyasi sharoitida mazkur bog'liqlik nihoyatda yorqin namoyon bo'lmoqda.

Yangi asr arafasida jahon iqtisodiy xo'jaligi tarkibi tubdan o'zgardi. Fan va texnika taraqqiyoti yangi bosqichga qadam qo'ydi. Fan va texnikaning qudratli taraqqiyoti bir tomondan informatsion jamiyatning shakllanishiga olib kelgan bo'lsa, ikkinchi tomondan yangi tendensiya – globallashuv jarayonini yuzaga keltirdi. Shuningdek, madaniy taraqqiyot bobida ham misli ko'rilmagan o'zgarishlar sodir bo'ldi. Xususan, ommaviy madaniyatning rivojlanib borayotgani shaxs ma'naviy dunyosiga beqiyos ta'sir o'tkazmoqda. Globallashuv va madaniyat olamidagi o'zgarishlar XXI asr arafasiga kelib uch qutbli dunyoning shakllanishiga zamin yaratdi. Ushbu jarayonlar shaxs ma'naviy kamoloti xarakterining, hayotiy qadriyatlari va ideallarining, ijtimoiy mavqeining o'zgarishiga, qator ijtimoiy illatlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda. Buning ustiga, XXI asr boshlariga kelib shaxs ma'naviy kamolotiga tahdid soluvchi omil va vositalar miqdori ko'payib ketdi. Shaxs ma'naviy olami uchun kurash turli siyosiy kuchlar faoliyatining asosiy maqsadlaridan biriga aylandi.

Ma'naviy kamolot qirralari va muammolari haqida juda ko'p fikrlar aytish mumkin, imkoniyatdan kelib chiqib biz ma'naviy kamolotning mezonlaridan biri bo'lgan

mustaqil fikrlash haqida soʻz yuritmoqchimiz. Mustaqil fikrlash elementlari shaklida deyarli har bir kishilarda mavjud, yaʼni eng oddiy holatlarda ham kishi oʻz-oʻzini boshqaradi. Ammo biz fikr yuritadigan mustaqil fikrlash, yurtimizda boʻlayotgan har bir jarayon va unta oid boʻlgan har bir munosabatga nisbatan, oʻz vaqtida toʻgʻri va obʻektiv fikr bildirish va oʻz munosabatini belgilab olishdir.

Jamiyat taraqqiyotida yoshlarning maʼnaviyatining oʻrni va ahamiyati juda ulkandir. Jamiyatda yashovchi har bir inson oʻz eʼtiqodi, maqsadi va manfaatlari bilan Vatanga hizmat qilishi uning buyuk kelajagi uchun intilishi lozim. Mamlakatimiz Asosiy Qonunida Oʻzbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari davlat suverenitetini va hududiy yaxlitligini, aholining tinch hayoti va xavfsizligini himoya qilish uchun tuzilganligi alohida belgilab qoʻyilgan. Shu boisdan ham ushbu vazifalarni samarali amalga oshirishda mamlakatimiz xavfsizligi, xalqimiz tinchligi va osoyishtaligini ishonchli taʼminlaydigan professional hamda safarbar milliy armiyani shakllantirishga yordam beradigan yangi qonunlar, boshqa meʼyoriy-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish jarayonini muntazam davom ettirish muhim ahamiyatga ega. Bu borada Oʻzbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari akademiyasida zarur bilim, qobiliyat va koʻnikmalarga, yuksak jangovar va maʼnaviy fazilatlariga ega, oʻz Vatanini munosib himoya qilishga qodir yuqori malakali ofitser kadrlarni tayyorlash boʻyicha samarali tizimni tashkil etishga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Zero, bugungi kunda “Yuqori professional, harbiy va vatanparvarlik burchiga sadoqatli, fidoyi va mard harbiy xizmatchilarni tarbiyalash Oʻzbekiston Respublikasining mustaqilligi va hududiy yaxlitligini himoya qilishning eng muhim shartlaridan biri hisoblanadi” [1].

Shu boisdan ham bugungi kunda Oʻzbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari akademiyasida boʻlajak ofitserlarni maʼnaviy kamolotini yuksaltirish boʻyicha bir qancha ilmiy-amaliy chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bunday tadbirlarni amalga oshirishda Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 4 avgustdagi PQ-3898 son “Oʻzbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari harbiy xizmatchilarining maʼnaviy-maʼrifiy saviyasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish toʻgʻrisida”gi Qarori, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 23 fevraldagi 140-sonli “Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasini tasdiqlash

to'g'risida"gi Qarori, O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirining 2019 yil 12 martdagi 202-sonli "O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi qo'shinlarida tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organi faolliyatini tashkillashtirish bo'yicha" qo'llanma hamda Mudofaa vazirligining boshqa normativ-huquqiy hujjatlari muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda. Bulardan ma'lum bo'ladiki, ma'naviyati yuksak millat va davlatnigina kelajagi buyuk bo'lishi mumkin. Zero T.Mahmudov ta'kidlaganidek: "Ma'naviyat millat va shaxsning butun insoniy faoliyat va ideallarini qamrab oluvchi universal tasavvurdir... Ma'naviyat shaxs va millatning "aqlli qalbi"ni ifoda etadigan, tarix taqozosiga binoan uning tomonlari namoyon bo'ladigan, tabiat, jamiyat va insonning insoniylashuvi darajasini bildiradigan ruhiy idrok olamidir" [2,9,10].

O'zbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari akademiyasi bo'lajak ofitserlari o'z mamlakatining fuqarosi ekanliklarini bilishlari, o'zlaridagi iroda va jasoratni, maqsadga intiluvchanlikni, ezgulik va talabchanlikni tarbiyalashi, maqtanchoqlikka, zo'ravonlikka, loqaydlikka, boylikka ortiqcha ruju qo'yish, boqimandalikka, zararli xulq-atvorlarga qarshi tura olishlari, vatanni, vatandoshlarini sevishlari, barcha millat vakillari bilan do'stlashishni uddalashlari, o'qishda, san'atda, har qanday ishda ijodkorlikni namoyon etishga intilishi kerak. Ular moddiy va ma'naviy olam, ma'naviy va ruhiy ozuqa to'g'risidagi tushunchaga to'liq ega bo'lishi lozim. Shuningdek, ular o'z xalqi bilan birgalikda jamiyatning yangilanishi, ijtimoiy boylikning ko'payishi, mamlakat tinchligi va osoyishtaligi uchun mas'ul ekanligini bilishi; o'zini tutishi, atrofida qilargalarga nisbatan talabchan bo'lishi, o'z xalqining ma'naviy boyliklarini, butun dunyodagi ilg'or madaniyatni sevishi, baynalmilalchi hamda sodiq do'st bo'lishi, mehnatda yangilik, san'atda go'zallik, ijtimoiy munosabatlarda ma'naviy go'zallikni ko'ra olishi kerak. Ular Vatanning kelajagini hal qiluvchi, yengilmas kuchi ekanligini, yengilmas kuchga aylanish uchun esa, o'zlarida yuksak ma'naviyatning shakllanishi kerakligini chuqur anglab etishlari va unga intilishlari lozim.

O'zbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari akademiyasi bo'lajak ofitserlari o'z vataniga daxldor bo'lgan barcha narsa va hodisalarga jonli qiziqish bildirishi, ijtimoiy faol bo'lib, jamiyatning yangilanishi, ijtimoiy boylikning ko'payishi, mamlakat ravnaqi, tinchligi va osoyishtaligi, o'z shaxsiy hissasining ko'payishi uchun qayg'urishi; Vatanga

va do'stlikka sodiq bo'lishi, o'zidagi ezgulik, xayrixohlik, hamdardlik, shafqatlilik, samimiylik, sabr-qanoatlilik, kamtarlik, andishalilik, mardlik, intizomlilik xislatlarini barqarorlashtirishi kerak. Shu boisdan ham akademiya tizimida tarbiyaviy va mafkuraviy ishlarni tashkil etish, bo'linmalarda mustahkam harbiy intizom, sog'lom ma'naviy-axloqiy muhitni ta'minlash, har qanday sharoitda yurt himoyasi uchun doimo shay bo'lgan, yuksak jangovar, safarbarlik tayyorgarlikka va kasbiy mahoratga ega harbiy xizmatchilarni tarbiyalashga yo'naltirilgan tizimli amaliy ishlar (davra suhbatlari, uchrashuvlar, badiiy adabiy va boshqa turli kechalar, seminar mashg'ulotlar, aksiyalar, viktorinalar, ma'naviy-ma'rifiy va madaniy tadbirlar) amalga oshirilmoqda. Zero, har qanday jamiyat taraqqiyoti, uning u yoki bu vaqt va makondagi darajasi ko'p jihatdan fuqarolar ma'naviyati, turmush tarzi, kishilarning ma'naviy-moddiy, ijtimoiy ehtiyojlari hamda ularning qay darajada qondirilishiga bog'liqdir. Zero, "Ma'naviyat, - deb yozadi A.Erkaev - millatning asrlar davomida shakllangan, ildizlari uning tarixiy tajribalari va ijtimoiy madaniy rivojlanishi bilan uzviy bog'liq bo'lgan ichki (aqliy) intellektual va sobit hissiy (ematsional) dunyosidir" [3,9,10].

Insoniyat turmush tarzining tarixiy rivojlanish jarayoniga nazar tashlaydigan bo'lsak, yuksak ma'naviyat har qanday vaziyatda ham jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri bo'lgan, uni yanada barqarorlashtirish esa, mamlakatda ro'y beradigan tub burilish bilan bevosita bog'liq bo'lib, uning mazmun-mohiyatini tushunib etish barcha uchun, milliy qadriyatlarga asoslangan holda unga amal qilish bo'lajak ofitserlarni tarbiyalashda muhim ahamiyatga egaligi o'tmish haqiqatlaridan biridir. Shu nuqtai-nazardan qaraganda, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo'mondoni Shavkat Mirziyoev harbiy xizmatchilarining ma'naviy-ma'rifiy saviyasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish tizimida quyidagi muammolar mavjudligini alohida ta'kidlagan edi:

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida harbiy xizmatchilarning hayotiy va professional ko'nikmalarini ilm-ma'rifat asosida qalbi va ongiga singdirish, mamlakatimiz hayotidagi real ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar bilan uyg'un ravishda ularning bilimlarini oshirib borish, yon-atrofimiz va jahonda ro'y berayotgan ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga milliy manfaatlarimizdan kelib chiqqan holda yondashish, ichki va

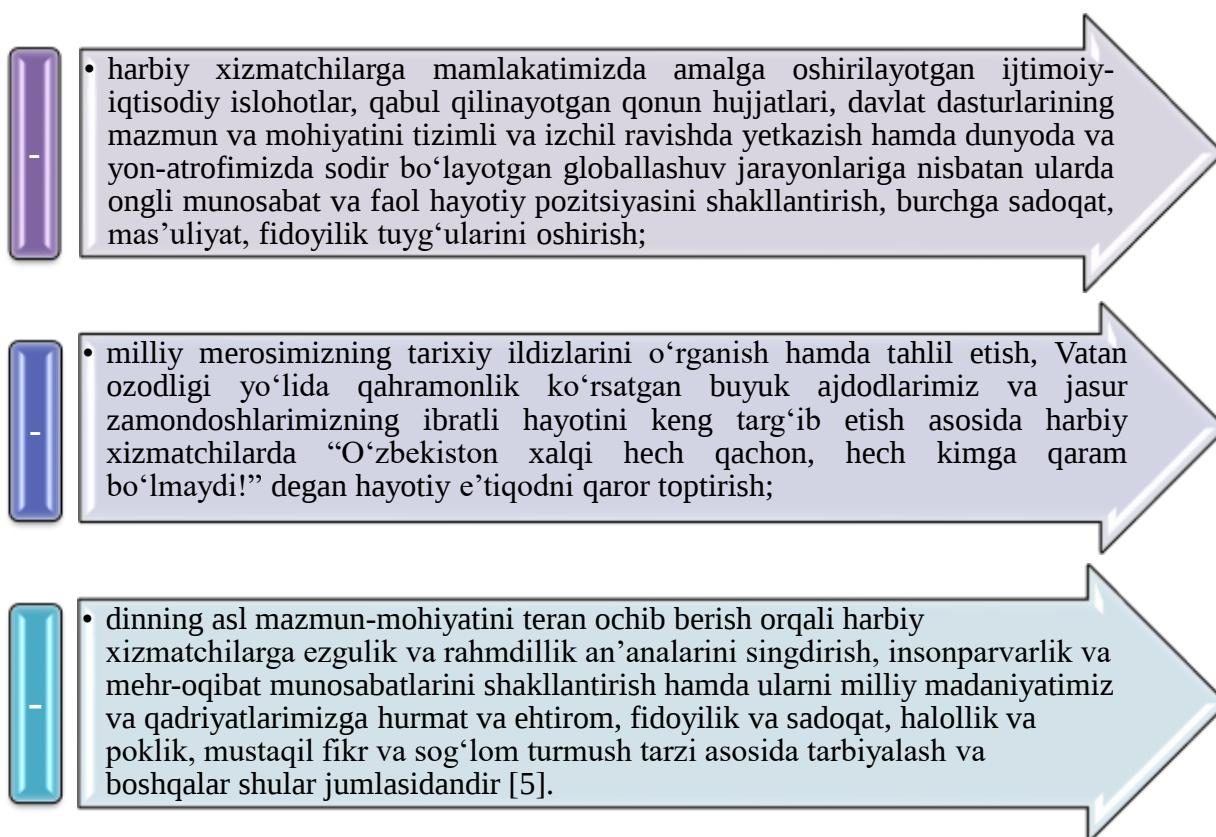
tashqi tahdidlarga qarshi mafkuraviy immunitetni mustahkamlash masalalarida to‘sqinlik qilayotgan tizimli muammolar hanuzgacha saqlanib qolmoqda.

Xususan, oliy harbiy ta’lim muassasalarida ma’naviy-ma’rifiy yo‘nalishda dunyoqarashi va fikrlash doirasi keng bo‘lgan ofitserlarni tayyorlash hamda O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tizimidagi ma’naviy-ma’rifiy va madaniy soha uchun zarur infratuzilmalar zamon talablariga javob bermaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida ma’naviy-ma’rifiy ishlarni tashkil etishda davlat va jamoat tashkilotlari bilan samarali hamkorlik tizimi yaratilmagan. Harbiy xizmatchilarning oilalari bilan ishlash, ularning muammolarini o‘rganish va hal etish ishlari lozim darajada yo‘lga qo‘yilmagan [4].

Mamlakatimiz jahon hamjamiyatiga tobora chuqur integratsiyalashib borayotgani, xalqimizning jahondagi rivojlangan millatlar qatoridan joy olishga intilishi moddiy – iqtisodiy omillar, yuksak texnologiyalar bilan bir qatorda, ma’naviy omillarni rivojlantirishni ham taqozo etadi. Lekin har ikki guruh omillarni rivojlantirishning o‘zi inson tafakkurining o‘rishiga, ijodiy yaratuvchilik salohiyatining kuchayishiga bog‘liq. Tub islohotlarning chuqurlashishi jarayonida ijtimoiy ongda o‘tmishdan qolgan ba’zi qoloq tushunchalar, ma’muriy buyruqbozlik illatlari, boqimandalik kayfiyatlarining sekin barham topayotgani yoki ba’zi yoshlarga buzg‘unchi, yot g‘oyalar ta’sir ko‘rsatayotgani, mafkuraviy immunitet etishmasligi tafakkur erkinligi masalasining dolzarbligini oshirmoqda. Shu boisdan ham O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tizimida ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish konsepsiyasining asosiy vazifalari etib quyidagilar belgilangan:

- harbiy xizmatchilarning ma’naviy saviyasi va intellektual salohiyatini yuksaltirish hamda boy madaniyatimiz, azaliy qadriyatlar va an’analarimizga asoslangan dunyoqarashini shakllantirishga yo‘naltirilgan yagona tizimni yaratish;
- harbiy xizmatchilarning ongu tafakkuriga Vatan himoyasi sharaflari va muqaddas burch ekanini, milliy armiyamiz bilan faxrlanish, davlat xavfsizligini himoya qilish uchun mas’uliyat tuyg‘usini chuqur singdirish;

Shu o'rinda O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tizimida ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish konsepsiyasidan kelib chiqqan holda O'zbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari akademiyasi kursantlarining bilim va tajribalarni yuksaltirish bo'yicha zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimi talablarga javob beradigan ishlar yo'lga qo'yilganligini alohida ta'kidlash lozim. Darhaqiqat, mazkur tizim bugungi kunda bo'lajak ofitserlarga nafaqat o'z mahoratini, nazariy va amaliy bilimlarini takomillashtirish imkonini beradi, balki ularga kelajakda jangovar xizmat faoliyatida tajriba hamda mahoratga ega bo'lish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida mudofaa salohiyatimizni yanada mustahkamlash va Qurolli Kuchlarimizni rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilandi, yoshlar va harbiy xizmatchilarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash borasidagi ishlar yangi sifat bosqichiga ko'tarildi" [6]. Shuning bilan bir qatorda harbiy xizmatchilarning ruhiy tayyorgarligi bo'yicha prinsipial jihatdan yangi "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining axloqiy-ruhiy ta'minoti konsepsiyasi" ishlab chiqildi. [7].

O‘z navbatida, bo‘lajak ofitserlarni o‘qitish va tarbiyalash ishlari yangicha fikrlaydigan, Vatani, xalqi va mamlakatiga sodiq ofitser kadrlarni shakllantirishni ta‘minlaydigan mutlaqo yangi o‘quv-texnik hamda ma‘naviy-axloqiy tizimni yanada takomillashtirishni taqozo etadi. Bizning nazarimizda, ma‘naviyat millatni taraqqiyotga yetaklovchi, davlatning qudratini oshiruvchi muhim omil sanaladi. Chunki qaerda, qaysi mamlakatda ma‘naviyat bo‘lsa, o‘sha joyda, o‘sha mamlakatda johillik, xasadgo‘ylik, beparvolik, xudbinlik, yalqovlik, manmanlik, tekinoxlik, ko‘rolmaslik, yovuzlik, tuhmat qilish kabi salbiy illatlarga o‘rin qolmaydi. Shu nuqtai nazardan O‘zbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari akademiyasi kursantlarining ma‘naviy kamolotini yuksaltirish zamini – bo‘lib xizmat qiladigan milliy-ma‘naviy qadriyatlarimizni asosiy turlarga ajratishga va ularning ma‘naviy fazilat sifatida ularga o‘rgatish muhim hisoblanadi. Bo‘lajak ofitserlar kundalik faoliyatida ma‘naviyatning moddiy kuchga aylanishi avvalo ularning xatti harakatlarida, o‘z oilasi, millati va Vataniga bo‘lgan munosabatlarida namoyon bo‘ladi.

Bo‘lajak ofitserlarning bilishga bo‘lgan qiziqishini orttirishda ular o‘rtasidagi ilmiy-ijodiy raqobatning ahamiyati katta. Bu raqobat dars jarayonida, ilmiy to‘garak majlislarida, ilmiy-nazariy, ilmiy-amaliy yig‘inlarda va turli daraja va yo‘nalishga ega bo‘lgan ko‘rik va olimpiadalarda yanada o‘tkirlashadi va bu kursantlarga izlanish rag‘batini beradi. Bu borada akademiya tizimida samarali ishlar amalga oshirilmoqda. Ammo ularga zamonaviylik va talabchanlik, ijodkorlik ruhini ko‘proq singdirish lozim. Bu raqobat davlat tashqarisiga chiqishi, mamlakat yoshlari o‘z ilmiy salohiyatlarini milliy g‘urur va iftixor sifatida xalqaro auditoriyalarida ham namoyish qilishlari kerak. Zero, bugungi kunda “Ko‘rilayotgan chora tadbirlarga qaramasdan, harbiy kadrlarni tayyorlash tizimi zamon talablariga to‘liq javob bermaydi. Harbiy o‘quv yurtlarida zamonaviy shart-sharoitlarni xo‘jako‘rsinga yaratganimiz yo‘q. Aksincha, kursantlarimiz va tinglovchilarimiz ta‘lim sohasida eng ilg‘or, innovatsion bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi zarur. Mana, bizning asosiy maqsadimiz” [8].

Bo‘lajak ofitserlarning ijtimoiy faolligini oshirishda ularni ilmiy izlanishlarga kengroq jalb qilish muhim hisoblanadi. Odatda, talabalarning ilmiy izlanishi ilmiy to‘garaklar orqali amalga oshadi. Bu bo‘yicha akademiya tizimida yaxshi ijobiy tajriba

to'plagan. Lekin bugun mazkur yo'nalishni grantlar bilan bog'lash, kursantlar ilmiy izlanishlari uchun alohida grantlar e'lon qilish, kafedralarning harbiy sohaga aloqador tizimlar bilan tuzgan shartnomalarida kursantlar bajarishi kerak bo'lgan alohida dasturlarni yaratish, ularning o'zlari rahbarlik qiladigan ilmiy tadqiqot dasturlarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Bizning nazarimizga ko'ra, bu jarayon kursantlarning birinchi kursdagi dastlabki saboqlaridan boshlanishi kerak. U birinchi kursdayoq ixtisosligi yo'naltirilgan kafedra yordamida o'zining kelajakdagi ilmiy faoliyatini aniqlab olishi, o'z ilmiy dasturini yaratishi lozim. Shundan kelib chiqqan holda ularning tashkilotlar va ilmiy tadqiqot muassaslari bilan aloqasi shakllanadi.

Kursantlarning o'z qiziqishiga ko'ra ilmiy tadqiqot ishiga kirib kelishi uning ilmiy tadqiqotga jalb qilinishidan mutloq farq qiladi. Ba'zan uchraydigan amaldagi hisobot uchun shakllantirilgan ilmiy ijodiy faoliyat ijobiy natijalar berishdan ancha yiroqdir. Kursantlarning ijtimoiy faolligini oshirishda akademiyada tashkil etilgan zamonaviy ta'lim-tarbiya tizimi va ishlab chiqarish integratsiyasi muhim o'rinni egallaydi. Mazkur integratsiyada, bir tomondan, ta'limda amalga oshirilayotgan tub islohotlar, ikkinchi tomondan, ishlab chiqarishda amalga oshirilayotgan modernizatsion jarayonlari bir-birlariga shunday talablarni qo'yimoqdaki, natijada mazkur talablar portfeli, bir tomondan, harbiy ta'lim tizimini yanada mukammallashtirish, uni samaradorligini oshirish, maqsadlilik ko'rsatkichini yanada aniqlab olishni, ikkinchi tomondan esa, harbiy ta'lim sohasidagi ishlab chiqarish jarayonini hozirgi zamon intellektual salohiyatiga ega bo'lgan yosh harbiy kadrlarni tarbiyalashga katta zamin yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, jamiyat taraqqiyotining har bir yangi bosqichi kishilarning ma'naviy kamolotida ham yangi davrning yuzaga kelishi bilan xarakterlanadi. Ma'naviyatsiz adolatli, yuksalish imkoniyatiga ega bo'lgan jamiyat bo'lmaganidek, jamiyatsiz ma'naviyatning ham bo'lishi mumkin emas. Jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy sohalarida mavjud bo'lgan muammolarni ma'naviyatni ko'tarish, unga tayanish orqali hal etish mumkin. Shundan kelib chiqib aytish mumkinki, O'zbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari akademiyasi kursantlarining ma'naviy kamolotini yuksaltirish ularning o'z milliy-tarixiy, madaniy merosiga qanchalik sodiqligini qaror toptirish bilan chambarchas bog'liq desak to'g'ri bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, birinchidan, jamiyat ma'naviyatini yuksaltirishda ajdodlarimizning boy ma'naviy merosi, milliy va ahloqiy qadriyatlarimiz, urf-odat va an'analarimiz, muqaddas dinimizning o'rni bekiyosdir. Shuningdek, biron-bir xalq o'z tarixini bilmay, asrlar osha yaratilgan ma'naviy merosga tayanmay va uni yanada rivojlantirmay turib, o'z kelajagini tasavvur eta olmaydi.

Ikkinchidan, mamakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar yoshlarimizning ma'naviy kamolotini yuksaltirish, ajdodlarimiz tomonidan asrlar mobaynida yaratilgan bebaho madaniy merosimiz, milliy qadriyatlarimizning tiklanishiga, eng asosiysi o'zligimizni anglashga katta ta'sir ko'rsatdi, xalqimizning buyuk yaratuvchanlik an'analarini ruyobga chiqarishga xizmat qildi. Shuni aloxida ta'kidlash joizki, bu islohotlar natijasida jamiyatimizda sog'lom ma'naviy-ma'rifiy muhit yaratilmoqda. Ma'lumki, barcha davlatlarda ham taraqqiyot, avvalambor, insonlarning va ayniqsa yoshlarning ma'naviy kamoloti bilan belgilanadi, har tomonlama taraqqiy etgan davlat yuksak ma'naviyat zaminida vujudga keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

[1]. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 08.08.2018 й., 07/18/3898/1622-сон; 11.12.2019 й., 06/19/5892/4134-сон; 23.04.2020 й., 06/20/5983/0490-сон

[2]. Т.Махмудов. Инсон ва маънавият// Тафаккур ва тақдир.-Т.: Маънавият, 1998. -34 б.

[3]. А.Эркаев. Маънавият - устун йўналиш. // Иқтисод ва ҳисобот.-1996 .- 2-сон,- 20-22 б.

[4]. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 4 августдаги ПҚ-3898 сон "Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий хизматчиларининг маънавий-маърифий савиясини ошириш тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида"ги Қарори. "Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами", 2018 йил 13 август, 32-сон, 656-модда.

[5]. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 08.08.2018 й., 07/18/3898/1622-сон; 11.12.2019 й., 06/19/5892/4134-сон; 23.04.2020 й., 06/20/5983/0490-сон

[6]. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 26 йиллиги ва Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан байрам табриги.

[7]. Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 2 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ахлоқий-руҳий таъминоти концепцияси”.

[8]. Ш.Мирзиёев. Хавфсизлик кенгаши мажлисидаги “Қуролли кучларимиз – мамлакатимиз барқарорлиги ва тараққиётининг мустаҳкам кафолатидир” мавзусидаги нутқи. //-Халқ сўзи газетаси. 2018 йил, №3.

[9]. N.N.Azizxo'jaeva. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. -Т.: TDPU. 2006 у.

[10]. S.A.Madyarova va boshq. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat.- Т.: Iqtisod-moliya, 2009, 240 б.